

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

AFRIKAANS HUISTAAL V2

NOVEMBER 2013

MEMORANDUM

PUNTE: 80

Hierdie memorandum bestaan uit 32 bladsye.

NASIENRIGLYNE

- As 'n kandidaat meer as die verlangde getal vrae gedoen het, word net die eerste antwoord/respons nagesien. (Die kandidate mag nie die opstelvraag en die kontekstuele vraag oor dieselfde genre beantwoord nie.)
- As 'n kandidaat in Afdeling A al vier vrae oor die gesiene gedigte gedoen het, word die eerste twee gedigte se vrae nagesien.
- As 'n kandidaat in Afdeling B en C twee kontekstuele vrae of twee opstelvrae gedoen het, word die eerste vraag nagesien en die tweede vraag word geïgnoreer. As 'n kandidaat al vier die vrae in Afdeling B en C beantwoord het, word die eerste vraag in elke afdeling nagesien mits een kontekstuele vraag en een opstelvraag beantwoord is.
- As 'n kandidaat twee antwoorde gee en die eerste antwoord is verkeerd, maar die tweede antwoord is reg, word die eerste antwoord nagesien en die tweede antwoord word geïgnoreer.
- As antwoorde verkeerd genommer is, word die antwoorde volgens die memorandum nagesien.
- As 'n spelfout die betekenis van die antwoord beïnvloed, word dit verkeerd gemerk. As die spelling nie die betekenis van die antwoord beïnvloed nie, word dit as korrek beskou.
- Opstelvraag: Gedig sowel as die roman/drama
As die opstel korter as die verlangde lengte is, word die kandidaat nie gepeenaliseer nie omdat hy/sy, hom-/haarself gepeenaliseer het.
As die opstel te lank is, assesseer dit op meriete en bespreek dit met die senior nasiener.
Die memorandum is slegs 'n riglyn, daarom moet ander relevante inhoud as korrek beskou word.
- Kontekstuele vrae: As 'n kandidaat nie aanhalingstekens gebruik waar 'n vraag dit vereis nie, word die kandidaat nie gepeenaliseer nie.
- Vir oop vrae word geen punte toegeken vir JA/NEE/EK STEM SAAM/EK STEM NIE SAAM NIE. Die rede/motivering moet oorweeg word.
- Vir MENING/LUG JOU MENING-vrae, word die punte verdeel: 1 punt vir MENING/LUG JOU MENING en 'n punt vir die rede/motivering/aanhaling.

SIEN BETEKENIS NA EN NIE WOORDE NIE.

SIMBOLE VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAE

Vraag 1 Gedigte Finis		Vraag 5 Gedigte Kaalvoetkind	
T	Inleiding	K	Inleiding
I	Titel (1)	P	Klankrykheid (3)
A	Interteks (2)	S	Punktuasie (2)
G	Aprilmaand (3)		Skuufel (1)
	Geslaagdheid (1)		Slot
	Slot		

Vraag 7 Roman Die kwart-voor-sewe-lelie		Vraag 8 Roman Manaka, plek van horings		Vraag 9 Roman Vatmaar	
R	Rede (1)	R	Rede (2)	R	Rede (1)
I	Iris (5)	B	Baas (4)	K	Karakters (3)
P	Pa	G	Grace	O	Oom Chai
K	Kara	N	Nanna	T	Ta Vuurmaak
E	Engel	W	Whitey	KK	Kenneth
M	Moontlikheid (2)	M	Moontlikheid (2)	M	Moontlikheid (2)
J	Jy (1)	J	Jy (1)	J	Jy (1)
	Slot		Slot		Slot

Vraag 13 Drama Map Jacobs		Vraag 15 Drama Mis	
	Inleiding	R	Inleiding
R	Rede (1)	K	Rede (1)
C	Cyril	MM	Konstabel
Ma	Map	I	Miem
I	Invloed (6)	M	Invloed (6)
M	Moontlikheid (2)	G	Moontlikheid (2)
J	Jy/Jou (2)		Gabriel (raad) (1)
	Slot		Slot

AFDELING A: GEDIGTE**VRAAG 1: OPSTELVRAAG****Finis – Lina Spies**

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte **RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR GEDIGTE** nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Geen subopskrifte in die opstel nie. Indien wel, penaliseer met een kategorie by struktuur en taal.
- Vir volpunte by inhoud word die aantal feite by die subopskrif aangedui.

Inhoud

Kode 7	7 gemotiveerde feite
Kode 6	6 gemotiveerde feite
Kode 5	5 gemotiveerde feite
Kode 4	4 gemotiveerde feite
Kode 3	3 gemotiveerde feite
Kode 2	2 gemotiveerde feite
Kode 1	1 gemotiveerde feit

Taal en styl:

Beoordeel volgens die rubriek.

Inleiding

- Die kandidaat verskaf 'n gepaste inleiding, bv.
- Die gedig handel oor 'n gebroke verhouding en hoe die verteller daarvoor voel.

Die titel van die gedig wat by die gebroke verhouding aansluit (1 feit)

- *Finis* dui op die einde/finaliteit van die verhouding.

Die interteks wat met die gebroke verhouding in verband gebring word (2 feite)

- Die interteks word aangewend om te sê op watter wyse die verhouding beëindig is.
- Die *Apie se bruilof* is 'n lawwe volksliedjie wat aangewend word om die hartseer van die skeiding te verdoesel.
- Die feit dat die interteks in 'n eie strofe staan, laat die aandag op die ironie van die gebroke verhouding val – hulle word saam genooi, maar is apart.
- Die *Apies* kan dui op die spreker se geliefde en sy/haar nuwe liefde en die spreker probeer dus met hulle spot om sy/haar eie seer te keer.
- Die interteks is aangepas om by die besondere situasie/ironie te pas.

Die woordkeuse *Aprilmaand* wat tot die beskrywing van die gebroke verhouding bydra (3 gemotiveerde feite)

- Die maand word geassosieer met Gekkedag wat daarop dui dat die verhouding net 'n Aprilgekgap was en iets waaroor sy moet kom.
- Die maand as herfsmaand is ook bekend vir onverwagte reënbuie – wat moontlik kan dui op die ongelukkige tye in die verhouding wat sy eerder wil vergeet.
- Aprilmaand kan gesien word as die voorspel tot winter – 'n tyd van hartseer, dus was Aprilmaand vir haar die verwagte voorbereiding van hulle skeiding.
- Aprilmaand is lente in die Noordelike Halfrond wat op liefde dui, die spreker noem dat die geliefde haar liefde was.

Die geslaagdheid al dan nie van die beskrywing van die gebroke verhouding (1 gemotiveerde feit)

Ja dit is geslaagd, want

- die woordkeuse/*ek maak nie saak nie/bobbejaan/varkensblaar/dof/apies se bruilof/wonder wat sal ek kan saamneem/die wolke is voor die son* is gepas.
- die beeldgebruik/*die Apie se bruilof/jakkals trou met wolf se vrou* is geslaagd.
- die verhouding het hartseer (reën) en vreugde (sonskyn) verskaf.
- dit is 'n volwasse gedig en die kinderliedjie versterk die ironie/seer van die gedig.

OF

Nee, dit is nie geslaagd nie, want

- die gebroke verhouding is te seer om met die *Apies se bruilof* te vergelyk.
- dit is onvanpas, want die kinderliedjie/interteks pas nie by die volwasse onderwerp nie.

Slot

- Die kandidaat voorsien die opstel van 'n gepaste slot, bv. Die spreker slaag op bogenoemde wyse om die verbroekeling van 'n liefdesverhouding te versag.

[10]

OF

VRAAG 2: KONTEKSTUELE VRAAG**die straatkind – Linda Roos**

Vraag	Antwoord	Punt
2.1	Dit dui aan wie die spreker wil ignoreer/die aandagstreep beklemtoon die innerlike konflik (reël 3–15) wat volg./ Dit fokus die leser se aandag op <i>verby</i> . ✓	1
2.2	Vergelyking ✓ Die kwesbaarheid van die straatkind word uitgelig./ Die ironie dat die weerlose kind op 'n gereedheidsgrondslag moet wees, word uitgebeeld./ Die straatkind is so maer dat sy skouers soos spiese lyk./ Skans waaragter hy wegkruip, word verbeeld. ✓ <i>Indien beeldspraak verkeerd benoem word, kan die verduideliking nie as korrek aanvaar word nie</i>	2

2.3.1	Dit verwys na die seer/skynheiligheid van die wêreld/ waarom mense nie praat nie/wat toegepleister word/weggesteek word./ Die bome of natuur wat verwoes/verniel word./ Eksperimente wat op diere gedoen word./Wreedheid teenoor diere./ Onskuldige kinders wat benadeel word./ Diere wat geslag word. ✓	1
2.3.2	<i>Die kandidaat gee sy eie gemotiveerde mening, bv.</i> Ja. Ons gee voor dat ons die wêreld wil bewaar, intussen word die natuur en diere vernietig./Die seer van die mens word geïgnoreer. ✓✓ OF Nee. Dit is beter dat daar op diere geëksperimenteer word eerder as op mense/of dat die natuur tot voordeel van die mens gebruik moet word./Daar is organisasies wat na die straatkinders omsien. ✓✓ <i>'n Soortgelyke antwoord word aanvaar.</i>	2
2.4	Magteloosheid/Somberheid/Vrees(-agtigheid) ✓	1
2.5.1	Die spreker se besef in reël 17–18 is nie so groot/volmaak/goddelik soos dié in reël 13 nie. ✓ <i>Die vergelyking moet oor die verdieping in kontak gaan.</i>	1
2.5.2	Dit is nie 'n aangename boodskap wat sy/hy hoor nie./ Die mens word veroordeel vir sy/haar onbetrokkenheid./ Die boodskap/besef is 'n harde werklikheid. ✓	1
2.6	Die strofes is nie ewe lank nie./ Daar kom oneweredige versreëls voor./ Geen hoofletters kom in die gedig voor nie./ Die gedig beskik nie oor 'n vaste metrum nie. Min leestekens kom voor./Daar is geen vaste rympatroon nie. ✓	1
		[10]

OF**VRAAG 3: KONTEKSTUELE VRAAG****Die huis luister – Daniel Hugo**

Vraag	Antwoord	Punt
3.1.1	Vergelyking ✓	1
3.1.2	Beklemtoon die liefdeloosheid./ Sluit by die eggo's aan./ Sluit by <i>luister</i> in die titel aan./ Versterk die titel. Dit bind die gedig tot eenheid saam. ✓	1

3.2	Herhaling/gebruik van die negatiewe woorde/ Agterplasing van die negatiewe woorde/ v-alliterasie/s-alliterasie ✓	1
3.3	“aanhou kibbel”/“nooit tevrede”/“(aanhou kibbel) oor kon en sou en moes” ✓	1
3.4	Afwesigheid van leestekens/Enjambement/Polisindeton/Asindeton/Opeenstapeling ✓	1
3.5	eggo's/vloeke ✓	1
3.6	(en) julle gebede (fluister)/harder om hulp/al hoe harder ✓	1
3.7	Die gebede word al hoe harder, maar word nie gehoor nie./ fluister-harder/knal /ongehoord-knal ✓	1
3.8	Die mense moet leer om na mekaar te luister. ✓ Dit sal die konflik verminder/begrip vir mekaar verseker. ✓ OF Dié mense moet hulp kry. ✓ 'n Objektiewe luisteraar kan die probleme oplos. ✓ <i>Enige antwoord van die kandidaat binne konteks kan as korrek aanvaar word.</i>	2
		[10]

OF

VRAAG 4: KONTEKSTUELE VRAAG

Safari – DJ Opperman

Vraag	Antwoord	Punt
4.1	Die woord <i>Niks</i> in reël 1 word grafies met die nul/o in reël 34 voorgestel./ <i>Niks</i> is gelyk aan o wat na die dood verwys. ✓	1
4.2	<i>Alles kry voete</i> as idioom beteken dat dinge wegraak of verlore raak. ✓ Hier beteken dit letterlik dat alles in beweging kom. ✓	2
4.3	Dit lyk soos mense wat op safari beweeg./ Daar is een mens op 'n reis wat by die een woord per reël pas./ Elke woord word beklemtoon. ✓	1
4.4	Alliterasie/Assonansie ✓	1
4.5	Eufemisme /Versagting/Litotes/Metafoor ✓ Dit maak die dood/graf sagter./Dit versag die finaliteit van die dood/graf. Om die safari se einde nie prontuit uit te spel nie. ✓	2
4.6	Die mens is 'n verganklike wese./ Ons lewe om uiteindelik dood te gaan./Die dood is onvermydelik. Almal se lewensreis eindig in die graf./Die lewe is 'n reis na die dood. ✓	1

4.7	Ja, die meeste mense wat ek ken, het negatiewe √ én positiewe √ ervarings in hulle lewens.	
	OF	
	Nee, party mense se lewens lyk net makliker. √√ Nee, party se lewe vertoon nét seer en swaarkry. √√	2
		[10]

EN**VRAAG 5: OPSTELVRAAG****Kaalvoetkind van Komaggas – George Weideman**

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte **RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR GEDIGTE** nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Geen subopskrifte in opstel nie. Indien wel, penaliseer met een kategorie by struktuur en taal.
- Vir volpunte by inhoud word die aantal feite by die subopskrif aangedui.

Inhoud

Kode 7	7 gemotiveerde feite
Kode 6	6 gemotiveerde feite
Kode 5	5 gemotiveerde feite
Kode 4	4 gemotiveerde feite
Kode 3	3 gemotiveerde feite
Kode 2	2 gemotiveerde feite
Kode 1	1 gemotiveerde feit

Taal en styl:

Beoordeel volgens die rubriek.

Inleiding

- Kandidaat voorsien opstel van 'n gepaste inleidingsparagraaf, bv.
Die vernuftigheid van die gebruik van klankryke woorde en punktuasie val veral in die gedig op.

Hoe klankrykheid in die gedig verkry word. (3 feite)

- Klankrykheid word verkry deur die halfrym/alliterasie en assonansie.
- Klanknabootsing
- Woordkeuse/Woordgebruik
- Rym

Waarom die punktuasie funksioneel is (3 gemotiveerde feite)

- Die gebrek aan leestekens in reël 1–5 laat die leser ouditief ervaar hoe heerlik die persoon kaalvoet stap, sonder dat enige iets hom/haar stuit.

- Die kommapunt in reël 6 is funksioneel, aangesien die ritme nou vir 'n oomblik gestop word en die kaalvoetkind se loop is nou ook deur die sand wat onder sy voete wegskuif, gestuit.
- Aan die einde van reël 8 stop die beskrywing van die loop van die kaalvoetkind, daarom is dit funksioneel dat dié reël met 'n punt sal eindig.
- Die kommas in reël 9 bevat 'n samevatting van die geluid van die klanke wat in die vorige reëls beskryf is. Dit herinner die leser opnuut daaraan dat hierdie klanke mooi is.
- Die parentese in reël 9 beklemtoon die broosheid van die klanke.
- Die kommapunt in reëls 10 en 11 beklemtoon die vreugde, sowel as pyn, wat uit hierdie kaalvoetstap verkry word.
- Die vraagteken aan die einde van reël 14 stem die leser tot nadenke/die retoriese vraag/ betrek die leser direk. Ons moet die skoonheid rondom ons raaksien.

Waarom skuufel as klankryke woord slaag. (1 gemotiveerde feit)

- Die woord “skuufel” laat die leser hoor hoe die sand skuif en dit laat jou die skuiwende sand visueel ervaar.
- Dis kontaminasie van “skuif” en “skuur” wat 'n geslaagde, klankryke woord is.
- Die ritme ondersteun die klankrykheid.

Slot

- Die kandidaat voorsien die opstel van 'n gepaste slotparagraaf, bv. Die klankrykheid en vernuftige gebruik van leestekens val in die gedig op.

[10]

OF

VRAAG 6: KONTEKSTUELE VRAAG

Kaalvoetkind van Komaggas – George Weideman

Vraag	Antwoord	Punt
6.1	Assonansie/ aa-assonansie/ oo-assonansie ✓	1
6.2	Vergelyking ✓	1
6.3	(klippies)”kirts”/(takkies)”kraak”/”skuufel” ✓	1
6.4	Die <i>lekker</i> ✓ word beklemtoon/uitgehef. ✓	2
6.5	Die woord “skuufel” laat die leser hoor hoe die sand skuif/dit laat jou die skuiwende sand visueel ervaar./ Ouditief/emotief laat dit jou die verskuiwing van die sand hoor./ Dit is die taal in die mond van die spreker./ Dit herhaal die lang klanke wat in die gedig voorkom./ Dit dui daarop dat die proses stadiger verloop. ✓	1
6.6	Die kommapunt dui daarop dat die hoofgedagte nie voltooi is nie, want die spreker voeg nog iets by./ Die kommapunt dui op die kind wie se pas deur die sand wat wegskuif, gestuit word./ Die kommapunt skei die soorte loopoppervlakte./ Die kommapunt beklemtoon die rympatroon. ✓	1

6.7	Die kaalvoetkind (van Komaggas)/die kind/ √	1
6.8	Die kontras is geslaagd. Die een is lelik (<i>skurwe</i>), die ander is mooi (<i>Ewig-skone</i>). √√ OF Die kontras is nie geslaagd nie. Die <i>skurwe</i> (<i>tone</i>) is nie <i>Ewig-skone</i> nie. √√	2
		[10]

TOTAAL AFDELING A: 30**EN****AFDELING B: ROMAN**

Beantwoord EEN vraag.

VRAAG 7: OPSTELVRAAG***Die kwart-voor-sewe-lilie* – Eleanor Baker**

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Geen subopskrifte in opstel nie. Indien wel, penaliseer met een kategorie by struktuur en taal.
- Vir volpunte by inhoud word die aantal feite by die subopskrif aangedui.

Inleiding

- Die kandidaat voorsien die opstel van 'n gepaste inleidingsparagraaf, bv. Ons leer Iris in die loop van die roman as 'n alleenloper ken.

'n Rede waarom Iris haarself as 'n alleenloper beskou (1 feit)

- Iris voel al sedert haar geboorte dat sy 'n alleenloper is aangesien niemand nog regtig die moeite gedoen het om na haar te luister nie.
- Iris is ses jaar na Elsa en Kara gebore, dus was sy uit die aard van die saak 'n alleenloper.
- Iris beskou haarself ook as 'n Aspoestertjie in die gesin.

Voorbeelde waar Iris se alleenloperskap na vore tree (5 feite)

- Na Iris se geboorte het haar ma haar as 'n donker enetjie beskou, "heeltmal anders", sy het dus dadelik eenkant van haar susters gestaan.
- Iris se pa was nie tydens haar geboorte by nie/ en Ma het dadelik aan die slaap geraak, Iris is alleen gelaat.
- Iris se susters was nie beïndruk met haar nie./Iris se susters het nie 'n emosionele band met die nuweling gesmee nie./Hulle het eintlik net gekom om hul leeslesse hardop aan Ma voor te lees.
- Iris voel dat sy, anders as haar huisgesin, besonder skerpsinnig en diepsinnig is./Iris is die enigste een wat die Engel kan sien.

- Iris gaan alleen na die partytjie waar sy Peter ontmoet.
- Iris bly alleen as jongste saam met haar ouers.
- Iris voel dat niemand regtig na haar luister nie./Sy skep 'n fantasiewêreld/droomwêreld met karakters wat na haar luister.
- In haar droomwêreld/fantasiewêreld is sy nie alleen wanneer sy geboorte gee nie, Peter en Eduard staan haar by.
- Tydens die oorsese besoeke (Parys/New York) het Iris alleen rondgehoop of gevoel.

Die invloed wat Pa, Kara en die Engel op haar alleenloperskap het (6 gemotiveerde feite)

Die kandidaat moet minstens een gemotiveerde feit by elkeen van hierdie karakters noem.

Pa

- Pa was nie tydens die geboorte by nie. Dit moes 'n invloed op Iris gehad het, want in haar fantasieë droom sy dat Eduard sowel as Peter (met wie sy later trou) by is met die geboortes van die kinders.
- Pa het, anders as vir haar susters, nie vir Iris 'n familienaam gegee nie, sy was dus die buitestander wat haar naam betref, daarom soek sy voortdurend na die ooreenkoms tussen haar naam en haar lewe.
- In die gesprekke is Iris deur haar pa stilgemaak en mag sy nie die sake saam met die res van die huisgesin bespreek het nie, byvoorbeeld waar Elsa en Hannes se voorgenome huwelik bespreek is. Sy word dus anders behandel/uitgestoot.

Kara

- Met Iris se geboorte is Kara net hospitaal toe om haar leesles aan haar ma voor te lees en nie om vir die nuwe baba te gaan kuier nie. Dit maak dus van Iris van die begin af 'n alleenloper.
- Iris is deur Kara as 'n aardigheid beskou en hulle het gevoel dat sy vir Iris objektief kan kritiseer. Sy staan dus buite die susterskring.
- Met Iris se besoek aan Parys het die liefde wat Kara en Claude uitgestraal het, vir Iris uitgesluit. Daarom het sy na iemand verlang om lief te hê.

Engel

- Die Engel het die eerste keer in Parys aan Iris verskyn, omdat sy alleen in die vreemde gevoel het en iemand nodig gehad het. Hy hef dus haar alleenheid op.
- Niemand anders luister na haar en/of sy is alleen daarom is Iris die enigste persoon in haar gesin, buiten haar ouma, wat die Engel kan sien en met hom gesprekke kan voer. Sy laat dus die Engel toe om haar alleenheid op te hef.

Die moontlikheid of nie dat Iris haar alleenloperskap afgeskud het (2 gemotiveerde feite)

Dit word in die roman gesuggereer dat Iris haar alleenloperskap afgeskud het.

- Iris het van haar fantasiewêreld ontslae geraak toe sy 'n betekenisvolle verhouding met Peter aangeknoop het wat daartoe bygedra het dat sy nie meer 'n alleenloper was nie.
- Iris het met Peter getrou en hulle het in 'n voorstedelike huis gaan woon, 'n besluit wat veroorsaak dat sy by die breë samelewing ingeskakel het.
- Iris kon 'n eie gesin saam met Peter bou en so is haar alleenloperskap opgehef.

Dit word in die roman gesuggereer dat Iris nie haar alleenloperskap afgeskud het nie.

- Sy is steeds die enigste wat die Engel sien/met hom praat – dit maak haar dus anders as gewone mense.
- Sy wag steeds op die lelie in die tuin om te blom, daarom is sy steeds 'n alleenloper of eenkant.

Jou moontlike optrede indien jy in Iris se situasie was (1 gemotiveerde feit)

Die leerder kan sy/haar eie gemotiveerde feit binne konteks gee, bv.

- Ek sou met my ouers gesprek gevoer het en noem dat ek ook deel van die besluitneming/gesprekke in die huis wil wees. Ek kan ook 'n waardevolle bydrae lewer as Elsa en Hannes se voorgenome huwelik bespreek word.
- Ek sou nie vir my 'n Engel of fantasiewêreld geskep het nie, omdat ek goeie vriende het of vriende sou maak wat vir my die rol van raadgever kan speel.

Slot

- Die kandidaat voorsien die opstel van 'n gepaste slotparagraaf, bv. Iris het in die roman ontwikkel van 'n alleenloper na iemand wat deur ander mense aanvaar word en wat lid van die samelewing geword het./
- Iris het nie ontwikkel van 'n alleenloper na iemand wat deur ander mense aanvaar word en wat lid van die samelewing geword het nie.

[25]**OF****VRAAG 8: KONTEKSTUELE VRAAG****Die kwart-voor-sewe-ielie – Eleanor Baker**

Vraag	Antwoord	Punt
8.1	Dis die plek waar Iris vir Peter moet kry./ Dis Iris se eerste blyplek in NewYork/Amerika. ✓	1
8.2	Iris is verstrooid./ Iris is lief vir rondloop./ Iris ontvang mans in haar kamer./ Iris is gesteld op wat reg is. Iris is 'n (tipiese) Suid-Afrikaner. ✓	1
8.3.1	Ma is onbetrokke terwyl Johanna betrokke by Iris se opvoeding is. <i>Beide kante van die saak moet vir twee punte genoem word, twee of nul punte.</i>	2
8.3.2	Hy wil Ma se negatiewe eienskappe/andersheid (soos verstrooidheid/afsydigheid/swak kommunikasie/bevooroordeeldheid) beklemtoon. ✓	1
8.4	Ek-verteller/Eerstepersoonsverteller ✓	1
8.5	Nee Ten spyte van Johanna se uitspraak begin Joe lukraak foto's van Iris te neem. ✓ Joe dink sy is mooi genoeg om 'n modelkontrak in New York los te slaan. ✓ Ten spyte van die lelike haarkapsel word Iris 'n modelkontrak aangebied./Iris se haarstyl het Peter nie verskrik nie. ✓	2 1
8.6	Dit was juis 'n Neger, Billy, wat hom oor Iris ontferm het toe sy in Amerika aangekom het./ Billy word Iris se vriend terwyl Peter nog sukkel om 'n vlug te kry. ✓	1
8.7.1	In Parys, Frankryk/by Claude en Kara /koffiewinkel✓	1

8.7.2	Iris knoop gesprekke met enige vreemdeling aan./ Iris vaar blindelings die strate in./ Iris laat haar deur die vuurhoutjieversemelaar mislei. / Iris vertrou mense te maklik. √√	2
8.7.3	Hy sukkel vanweë sneeustorms om by Iris in New York aan te sluit./ Die milieu waarin Iris haar bevind het hom bekommer, want hy was nie daar om haar te beskerm nie. √	1
8.8	Joe is die fotograaf wat van Iris 'n fotografiese model wou maak. √	1
8.9	Ja Joe kom neem Iris se lewe oor terwyl Peter sentraal in haar lewe wil staan/ Joe bars ontydig by haar hotelkamer in terwyl Peter alleen saam met haar wil wees./ Joe probeer Iris in iets indwing waarvoor sy nog nie reg is nie en dit verwar haar; gevolglik besluit Peter om Iris voor 'n ultimatum te stel./ Peter is ontevrede/jaloers met die wending van gebeure, want Joe wil Iris se lewe beheer. √√ <i>Die kandidaat kan slegs 'n ja-antwoord gee. Die TWEE pole van die konflik moet aangedui word.</i>	2
8.10	Daarsonder sal Iris nie in Amerika kan werk nie. √ Dit is 'n voorspelling dat Iris nie die kontrak gaan aanvaar nie. √	2
8.11	Geïrriteerdheid /Ongelukkigheid/Gespannedheid/Frustrasie√	1
8.12	Die mens se obsessie of begeerte om eendag te blom. √	1
8.13	'n Mens verwag dat Iris nou tevrede sal wees om Peter se vrou te wees; die werklikheid is dat sy steeds wag op haar bloomblik. √ Die Engel sê vir Iris dat Peter haar bloomblik is terwyl Iris eintlik moes geweet het dat Peter haar bloomblik is.√	1
8.14	Sy besef dat Bettie (die feminis) net liefgehê/getroud wil wees./ Sy besef dat sy lief is vir Peter/dat sy die res van haar lewe by hom wil wees./ Sy kom agter dat sy goed is met kinders./ Sy leer om self verantwoordelikheid vir haar daade te aanvaar./ Sy besef sy is emosioneel sterker as wat sy gedink het. Sy besef dat 'n naam net 'n naam is. Sy besef dat daar meer as een bloomblik is Sy besef dat Peter 'n goeie pa sal wees. √√√ <i>Die kandidaat bied enige DRIE antwoorde aan vir die DRIE punte.</i>	3
		[25]

OF

VRAAG 9: OPSTELVRAAG**MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS – Pieter Pieterse**

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Geen subopskrifte in opstel nie. Indien wel, penaliseer met een kategorie by struktuur en taal.
- Vir volpunte by inhoud word die aantal feite by die subopskrif aangedui.

Inleiding

- Die kandidaat voorsien die opstel van 'n gepaste inleidingsparagraaf, bv. Baas is 'n eenkantmens wat min oor homself openbaar.

Redes waarom Baas hom eenkant hou (2 feite)

Hy is ontnugter oor die dood van sy ouers in Rhodesië – deur mense vir wie hulle juis gehelp het.

- Hy is ontnugter oor die feit dat hy al hulle vee moes skiet om iets uit die land te kon neem./die regering wat beslag gelê het op die eiendom.
- Hy wroeg oor godsdiens/hoe 'n God van liefde so iets kan toelaat.
- Hy het 'n obsessie met sy oupagrootjie gehad en indirek daarop gefokus om soos hy te wees.
- Hy was sy ouers se enigste kind/het as kind reeds alleen/eenkant/afgesluit van ander mense geleef.
- Die tydperk wat hy in Rhodesië/op Sable Ranch was, het hom van sy familie in Suid-Afrika vervreem.
- Hy sê vir Nana daar is nie plek vir iemand anders in sy lewe nie.
- Sy geaardheid as volwassene laat nie ander mense te na aan hom toe nie.

Voorbeelde waar Baas se eenkantwees na vore tree (4 feite)

- As hy teruggaan na Suid-Afrika, wil hy op Louis Trichardt sy ou skoolmaats gaan besoek, maar hy doen dit nie en dit wys dat hy nie menslike kontak mis nie.
- Hy slaap alleen saam met sy hond in 'n plantasie teen die hang van Soutpansberg en dit dui aan dat hy hom eenkant hou.
- In Suid-Afrika kry Baas kontrakwerk by die saagmeule, wat daarop dui dat hy nie vir ewig daar gaan wees nie en nie permanente bande met die mense wil smee nie.
- By sy familie kry hy warmte en liefde, maar hy voel dat hy dit ontgroeit het.
- Hy slaap in die kerkhof waar sy ouers begrawe is, wat wys dat hy op sy eie sekere dinge moet verwerk en daarmee moet vrede maak.
- Hy het nie behoefte om sy beste vriend, Ngwako, in die hospitaal te besoek nie, wat dui op sy eenkanthouding.
- Hy sê vir Nanna dat hy goed klaarkom sonder geselskap en dat daar nie plek vir iemand anders is nie.
- Hy jaag vir Grace weg wanneer sy hom wil help, want hy sê hy wil haar nie daar hê nie.
- Hy wil nie sendelinge op sy erf hê nie, want hy beskou hulle as indringers.
- Hy trek weg van die beskawing af Noorde toe.
- Hy roei as kind alleen op die Ebenezer-dam.
- Hy staan eenkant op die ou vrou se begrafnis.

Die invloed wat Grace, Nanna en mnr. Whitey op sy eenkantwees het (6 gemotiveerde feite)

Die kandidaat moet minstens een gemotiveerde feit by elkeen van hierdie karakters noem.

Grace

- Baas kry vertroue en vertel uiteindelik vir haar van sy droom om in sy oupagrootjie se voetspore te volg. Dit hef sy eenkantwees effens op.
- Baas beseft dat hy ander tog nodig het en is dankbaar vir haar hulp tydens sy siekte en met ander take. So laat hy iemand anders in sy lewe toe.
- Baas praat met Grace in Afrikaans en deel iets persoonliks met haar. Dit veroorsaak dat hy minder eenkant is op Manaka.
- Hy kry by haar uitsluiting oor godsdiens en verstaan dat “omgee” ’n medemenslike ding is.
- Sy leer hom om respek te betoon teenoor sy medemens sodat hy later beter kan optree teenoor die khuta.
- Deur ’n voorbeeld te wees het sy hom oorreed om betrokke te raak by die gemeenskap deur haar kosgee van die honde/hulpvaardigheid.

Nanna

- Sy is die eerste ander mens met wie hy sy worsteling rondom Christenskap deel. Hy vind dus in haar ’n maat.
- Hy beseft Nanna is iemand besonders/sê vir Griesel om haar mooi op te pas. Sy maak Baas dus bewus van sy gemis aan ’n vrou.

Mnr. Whitey

- Hy help Baas om sy herkoms te beseft. Baas beseft dat hy êrens behoort en gee aan mnr. Whitey sy oupagrootjie se Bybel.

Die moontlikheid of nie dat Baas sy eenkantwees afgeskud het (2 gemotiveerde feite)

Dit word in die roman gesuggereer dat Baas sy eenkantwees afgeskud het.

- Hy skenk die groot buffel aan meneer Johnnie sodat hy sy troueskuld kan afbetaal en bewys so dat hy tog by mense betrokke wil wees/dat ander se bymekaarwees vir hom belangrik is.
- Hy wil nie by die stryd tussen Chisupo en Ouma Essie betrokke raak nie, maar tree tog in as Chisupo by die siek vrou in Ouma Essie se hut inkom, wat aandui dat hy nie meer eenkant staan nie.
- Hy wil nie die sendelinge op Manaka hê nie, maar sorg tog dat daar genoeg kos vir almal is/verduur hulle teenwoordigheid wat veroorsaak dat hy nie meer alleen is nie.
- Hy wil nie die Lozi-gebruike aanleer nie, maar gebruik dit tog as teken van respek vir wat vir ander belangrik is./maar doen alles in sy vermoë om hulle landjies teen die olifante te beskerm. Dit dui aan dat hy nie meer net aan homself dink nie.
- Baas begin om die bankies onder die worsboom te herstel, wat suggereer dat die kinders onderrig sal word. So word Manaka ’n plek vir ander, nie net vir Baas nie.
- Hy probeer aanklank vind by mnr. Whitey. Hy gaan soek mnr. Whitey om die nuus van Grace se troue met hom te deel. Hy reik dus uit na mnr. Whitey.
- Baas word deel van die gemeenskap, want hy gee vir hulle kos en medikasie wat daarop dui dat hy sy eenkantwees ophef.
- Baas bid by Ouma Essie se siekbed wat suggereer dat hy deel word van ’n geloofsgemeenskap en sy eenkantwees word so opgehef.
- Sy vriendskap met Grace ontwikkel tot so ’n punt waar sy hom op sy naam noem en daar dus nie meer ’n afstand tussen hulle is nie en so word die afstand tussen hom en Grace opgehef.

Dit word in die roman gesuggereer dat Baas nie sy eenkantwees afgeskud het nie.

- Baas assosieer net met Grace en nie met al die inwoners nie en dit laat hom dus steeds eenkant.
- Hy tree steeds net met enkele individue in gesprek en nie met die hele gemeenskap nie wat hom steeds eenkant hou.

Jou moontlike optrede indien jy in Baas se situasie was (1 gemotiveerde feit)

- Ek sou vrede gemaak het met my ouers se dood en nie so gewroeg het nie, want jy maak vir jouself die lewe moeilik deur met 'n wrok te loop.
- Ek sou die saagmeule gekoop het, want dan sou ek my baie seerkry gespaar het.
- Ek sou vroeër my droom nagejaag het. Dan sou ek vroeër geluk ervaar het.
- Ek sou nie so koppig met die sendelinge gewees het nie, want dan kon ek vroeër geloofsekerheid gekry het.
- Ek sou vir Nanna gesê het om vir Griesel te los, want hy maak haar nie gelukkig nie.

Slot

- Die kandidaat voorsien die opstel van 'n gepaste slotparagraaf, bv.
Baas sterf geleidelik sy eenkanthouding af en word 'n mens wat ander nodig het./Baas bly 'n eenkantmens.

[25]

OF

VRAAG 10: KONTEKSTUELE VRAAG

Manaka plek van die horings – Pieter Pieterse

Vraag	Antwoord	Punt
10.1	As die oupagrootjie/die Buffeljagter nie destyds na Barotseland gegaan het nie, sou sy agterkleinkind nie so begeesterd gewees het om na Manaka te gaan nie./ Die vestiging van godsdiens/onderwys/Westerse beskawing/nageslag in Afrika.√	1
10.2	Die jong Baas is net so lank en rankerig gebou/het breë skouers soos sy oupagrootjie./ Hulle het dieselfde naam./ Beide koester 'n droom./ Hulle is vreemdelinge of indringers op Manaka./ Al twee het op Manaka gebly. Beide het lerse terriërs gehad./ Beide is goeie skuts. √√ <i>Die kandidaat kan enige TWEE antwoorde vir TWEE punte aanbied.</i>	2
10.3	Hy is obsessief (behep) met sy oupagrootjie/Hy verafgod sy oupagrootjie./ Hy hou van die buitelewe (jag/roei)/Hy is 'n natuurmens. Wat die verteller van hom vertel.√	1
10.4.1	Baas het 'n obsessie met sy oupagrootjie. √	1
10.4.2	Die verteller is oral teenwoordig./ Die verteller weet wat almal dink en/of voel./ Die verteller vertel die leser van Baas se verlede./ Die verteller is teenwoordig in die verlede en die hede. √	1
10.5	Baas besoek hom nie in die hospitaal nie. √	1

10.6.1	Manaka Langs die Zambezirivier ✓	1
10.6.2	Alles was vervalle./ Daar was geen tekens van sy oupagrootjie nie (daar was geen buffelhorings nie)./ Dit het nie gelyk of daar enige lewe is nie. ✓	1
10.6.3	Baas wil graag al die grond huur, ✓ maar die khuta het die boonste gedeelte aan die sendelinge verhuur. ✓/ Baas tree deurgaans reg op in sy poging om die grond wettig te huur, ✓ maar die khuta hou nie woord nie/bly nie by die eerste ooreenkoms nie. ✓	2
10.7	Ja Sy ouers word op dié plaas in Suid-Rhodesië vermoor. Baas se alleenloperskap/godsdiensstryd begin hier. Hy gaan terug Houtboschberg toe (omdat hy nie die plaas kan erf nie)/die familiebande is verbrokkel/Baas besluit om na Manaka te gaan. Op Manaka word sy godsdiensstryd/alleenloperskap opgehef. ✓✓✓	3
10.8	Hy was die prediker by Manaka. ✓	1
10.9	Ja Dit is op sy grond en hy sal dit moet deel met Griesel en Nanna en oom Scholtziehulle. Die kerkie bring hom in aanraking met godsdiens. Hy is juis vanweë die moord op sy ouers, afsydig teenoor godsdiens. <i>Die kandidaat bied enige TWEE motiverings aan vir TWEE punte.</i>	2
10.10	Dit is die bekende baken by Manaka se ingang./ Die dooie bougainvillea wat weer begin groei, dui op lewe en vooruitgang./ Baas begin die bougainvillea versorg./ Die bougainvillea bind hom aan sy oupagrootjie./ Die bougainvillea is iets wat sy oupagrootjie geplant het. ✓✓ <i>Die kandidaat bied TWEE antwoorde aan vir TWEE punte.</i>	2
10.11	Gelatenheid/ontnugtering/teleurgesteldheid/onsekerheid ✓	1
10.12	Hy droom oor die kettinkie wat nie oor sy kop pas nie. ✓ Hoewel hy niks met godsdiens te make wil hê nie, word Baas al hoe meer met godsdiens gekonfronteer/doen Baas indirek wat van 'n Christen verwag word. Baas was eers 'n Christen, maar staan nou afsydig daarteenoor. ✓	2
10.13	Hy kom agter dat hy tog ander mense nodig het./ Hy kom agter dat hy van Grace hou./ Hy besef dat hy met 'n doel Manaka toe gestuur is./ Hy maak vrede met sy godsdiens./ Hy besef hy is net so sterk, indien nie sterker nie, as sy oupagrootjie./ Hy maak vrede met sy verlede. Hy leer die ander kultuurgebruike aan. ✓✓✓ <i>Die kandidaat bied DRIE antwoorde aan vir DRIE punte.</i>	3
		[25]

OF**VRAAG 11: OPSTELVRAAG****Vatmaar – AHM Scholtz**

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Geen subopskrifte in opstel nie. Indien wel, penaliseer met een kategorie by struktuur en taal.
- Vir volpunte by inhoud word die aantal feite by die subopskrif aangedui.

Inleiding:

- Die kandidaat voorsien die opstel van 'n gepaste inleidingsparagraaf, bv. Vatmaar kan as 'n buitestander beskou word.

Redes waarom die gemeenskap van Vatmaar as 'n buitestandergemeenskap beskou kan word (3 feite)

- Vatmaar is 'n toevlugsoord vir verskeie mense wat andersins nie 'n heenkome kon vind nie./mense wat nie elders welkom was nie./wat nie in 'n rassistiese gemeenskap 'n tuiste kon vind nie.
- Vatmaar ontstaan 8 km/4 myl vanaf 'n behoorlike dorp wat elektrisiteit, lopende water en telefone het, weg van die normale gemeenskap.
- Vatmaar ontstaan eintlik op 'n oneerlike manier as gevolg van oorlogsbuit wat weggesteek is. Dus was Vatmaar van die begin 'n buitestander.
- Die mense van Vatmaar is buite Vatmaar as minderwaardig behandel: hulle het in diens van ander gestaan, bv. Tant Wonnie wat Sannah Vosloo oppas en 'n wasvrou is; Kaatjie wat mev. Bosman se kinderoppasser was; Onie-as wat vir Piet de Bruin werk; Suzan wat huise aan die kant gemaak het.
- Vatmaar benodig 'n Afrikaanse kerk. Du Toitspan laat hulle hul kerksaal afbreek en dan in Vatmaar herbou, eerder as om Vatmaar se gemeenskap te akkommodeer.
- George het die keuse uitgeoefen om eenkant te gaan bly, want hy sê hy wil weg van hulle onderskeie families bly.

OF**Redes waarom die gemeenskap van Vatmaar nie as 'n buitestandergemeenskap beskou kan word nie (3 feite)**

- Die titel woord Vatmaar verwys alreeds na 'n openheid ten opsigte van besit.
- In Vatmaar het die verstotenes 'n reg op hul dorpie gekry, maar hul kon nie die grond besit nie, slegs die hoekpenne.
- Vatmaar as nedersetting is nie 'n buitestander nie, omdat hulle vir mekaar omgee; hul aanvaar mekaar soos George Lewies en Ruth aanvaar is.
- Die Vatmaar-samelewing is 'n model vir versoening en die strewe vir die sogenaamde nuwe S.A.
- Alhoewel Vatmaar eenkant ontstaan het, het Du Toitspan hul tog ondersteun, bv. hul predikant het al om die ander Sondag dienste daar kom hou.

EN

Voorbeelde waar die karakters in Vatmaar se buitelanderskap na vore tree (3 feite)

- George Lewies het met 'n swart vrou getrou en kon dus nie deel van 'n wit gemeenskap wees nie.
- Tant Wonnie wat 'n Duitse halfbloed uit Duits-Suidwes is, word ook nie in die wit gemeenskap opgeneem nie.
- Norman van der Westhuizen was die seun van 'n arm wit bywoner wat deur 'n swart vrou, Ma Khumalo, as haar eie kind aangeneem is. As huisgesin kon hulle dus net op Vatmaar bly.
- Ou Chetty, die Indiër, se vrou, Free-da, was ook swart en kon dus nie deel van 'n Indiër gemeenskap wees nie.
- Al die bogenoemde voorbeelde sou ook daarop kon dui dat Vatmaar nie 'n buitelandster is nie, omdat hul hierdie mense wat “anders” was, aanvaar het.

OF**Die ontstaan van Vatmaar en die karakters wat 'n rol gespeel het (6 feite)**

- Die mense sê Vatmaar het sy naam by Ta Vuurmaak gekry.
- Oom Chai en Corporal Lewies het beslag gelê op die oorlogsbuit en hy was jammer hy het nie ook die skape gevat nie.
- Corporal Lewies het opdrag aan Ta Vuurmaak gegee om die watertenk op die sylyn te vat en die buit daarin te versteek.
- Nadat Oom Chai en Lewies werk op Du Toitspan gekry het, het Oom Chai met die plan van 'n dorp vorendag gekom.
- Corporal Lewies het die plan by die dorpsraad ingedien.
- Ta Vuurmaak het stene gemaak en dit aan die inwoners verkoop.

Die invloed wat Oom Chai, Ta Vuurmaak en Kenneth Kleinhans op Vatmaar (se buitelanderskap) het (6 gemotiveerde feite)

Die kandidaat moet minstens een gemotiveerde feit by elkeen van hierdie karakters noem.

Oom Chai

- Oom Chai het die behoefte aan 'n Afrikaanse kerk raakgesien en alle onderhandelinge met ds. Pienaar hanteer. So het hy Vatmaar se mense saamgebind en 'n trots by hul gekweek.
- Hy het die kerk-erf aangekoop; so het hy hulle geleer dat hulle nie net bakhand moes staan nie.
- Die kerk is ingewy wat 'n trots in Vatmaar se mense na vore laat tree het.
- Oom Chai het Vatmaar se mense met ouderling Hans du Plooy in aanraking gebring, wat die Woord aan hulle bedien het. Dit het hulle saamgebring en hulle het die seën daarvan ervaar.
- Oom Chai hou 'n verjaarsdagpartytjie (sewentigste) en so bind hy almal saam.
- Hy bemoei hom met die aanstelling van 'n opgeleide onderwyseres, want Oom Chai besef dat die kinders geleerdheid moet kry om hul plek buite Vatmaar te kan vol staan.
- Oom Chai sorg vir die regmaak van die skryfbord, so hy is voortdurend besig om seker te maak dat alles in die skool vlot verloop.

Ta Vuurmaak

- Ta Vuurmaak skep vir die mense werk en gee so menswaardigheid aan Vatmaar se mense.
- Ta Vuurmaak vertel vir hulle stories uit hulle verlede en so sorg hy dat veral die Griekwakinders kontak behou met hul kultuur./'n Gevolg van hierdie kultuurbinding is dat die kinders Ta Vuurmaak help versorg op sy oudag.

Kenneth Kleinhans

- Kenneth Kleinhans laat 'n kliniek oprig wat 'n telefoonlyn het. So verbind hy Vatmaar met die buitewêreld.
- Met Kenneth Kleinhans se hulp en die res van Vatmaar wat weer saamgewerk het, het die jongmense van Vatmaar 'n sokkerveld gekry. Vatmaar was nooit weer dieselfde na die ontstaan van die Sunbeam-sokkerspan nie.

Die moontlikheid of nie dat Vatmaar (as gemeenskap) se buitelanderskap opgehef word (2 gemotiveerde feite)

Die buitelanderskap word opgehef.

- Vatmaar is nou 'n volwaardige dorp. Aanvanklik het hulle nie 'n kerk of skool, sokkerspan of mediese sorg gehad nie. Nadat die gemeenskap hande gevat het, het Vatmaar al die dinge bekom.
- Kenny bring hul tegnologieë in aanraking met die buitewêreld deur 'n publieke telefoon as vereiste vir die kliniek daar te stel. Dus word die buitelanderskap opgehef.
- Oom Flip, wat 'n transportryer was, het die gemeenskap met die buitewêreld in aanraking gebring/hy het pos na Vatmaar gebring en die gemeenskap was nie meer 'n buitelanderskap nie.
- Du Toitspan en Vatmaar se gemeenskappe het met mekaar in aanraking gekom deur mekaar se feesvieringe by te woon, dus was Vatmaar nie heeltemal 'n buitelanderskap nie.
- Vatmaar was nooit 'n buitelanderskap nie, want hy was 'n denkbeeldige dorp om die model van 'n nuwe S.A. te gee.
- In die tyd waarin die roman afspeel, sou Vatmaar nooit sy buitelanderskap kon afskud nie.
- As gevolg van hul verhoudinge oor die kleurgrens heen sou hierdie mense nooit in die samelewing aanvaar word nie.
- Aangesien die gemeenskap van Vatmaar nie hul stelery gestaak het nie, kan hulle as buitelanders beskou word.

'n Motivering of jy graag in 'n gemeenskap soos Vatmaar sou wou bly (1 gemotiveerde feit)

- Ek sou graag in Vatmaar wou bly, want die gemeenskap gee vir mekaar om en dit is beter as my huidige omstandighede waar niemand vir my omgee nie.
- Ek sou graag in Vatmaar wou bly, want die gemeenskap leef eenvoudig en sonder pretensies en ek glo dit is hoe mense behoort te leef.

OF

- Ek sou nie in Vatmaar wou bly nie, want daar is ongeletterdheid, vooroordele en rassisme en dit maak seer.
- Ek sou nie in Vatmaar wou bly nie, want die dorp is te onderontwikkeld. Deesdae hou die meeste mense van luukses.

Slot

- Die kandidaat voorsien die opstel van 'n gepaste slotparagraaf, bv.
Vatmaar as gemeenskap het van 'n buitelanderskap na 'n volwaardige, geïntegreerde gemeenskap gegroei.
Vatmaar as gemeenskap het nie hul buitelanderskap opgehef nie.

[25]**OF**

VRAAG 12: KONTEKSTUELE VRAAG**Vatmaar – AHM Scholtz**

Vraag	Antwoord	Punt
12.1	Hulle het saam besluit om die diamant te verkoop./ Hulle het hulle werkgewers verlaat/Sus Bet en Oom Flip is nooit en kêrel. ✓ Siesie Lena en Janman is Ma en seun. ✓ Sus Bet en Siesie Lena is vriendinne/beide Griekwawroue. ✓ Hulle het saam besluit om die diamante te steel en te verkoop./hulle het werkgewers verlaat vir 'n beter lewe./hulle het mekaar nie vertrou nie.	3
12.2	Dit was die enigste plek waar hulle kon kuier/gevry het. ✓	1
12.3	Hy was die gruis/werk by 'n delwery. ✓ EN Alles wat hy van diamante weet het Mister Swartz, 'n blanke, hom geleer, nou besteel hy hom./ Mister Swartz hou die ander werkers weg van die gruisbank en vertrou net Oom Flip daar./Oom Flip het gesteel. ✓	2
12.4.1	Haar hagglike omstandighede waarin sy geleef het, laat haar deel hê aan die plan. ✓ Sy moes Oom Flip oorreed om 'n diamant op die grui tafel te steel. ✓ Dit sou haar die vryheid gee/sy sou wegkom van die Steenkamps om 'n beter lewe te kan hê. ✓	3
12.4.2	Ondernemingsgees./Skelm ✓	1
12.4.3	Hy kon sy eie besigheid/transportbesigheid begin. ✓	1
12.5	Siesie Lena is self nie eerlik nie ✓./ Siesie Lena beplan self om die diamante te steel. ✓, Volgens die roman is die mense gewoon daaraan om goed te neem wat nie aan hul behoort nie. ✓ <i>Die kandidaat kan enige twee moontlikhede aanbied vir TWEE punte</i>	2
12.6	Hy gebruik 'n uitroep teken./ Hy gebruik woorde soos <i>bly/roep uit</i> . ✓	1
12.7.1	Hulle word verleentheid gespaar/familienaam word in ere herstel./ Dit waarvoor die broer eintlik verantwoordelik is, aanvaar hy namens die familie. ✓	1
12.7.2	Medemenslikheid/omgee/respek teenoor familie ✓	1
12.7.3	Bettie ✓ Boitjie Afrika Ouma Drieka Oom Houtstok ✓	2
12.7.4	Jaloesie ✓	1

12.7.5	Die lesers verwag dat Oom Chai met Bettie trou uit liefde, ✓ maar hy trou met haar uit jammerte/medemenslikheid/gooi sy naam weg om by sy jongvrou te kan bybly en in die proses vernietig hy homself. ✓ Hy is deur die gemeenskap gerespekteer, maar nou word hy gespot. ✓ Die huwelik wat veronderstel was om geluk te bring, veroorsaak sy dood.	2
12.8	Ongetroude swanger dames was ongewoon in Vatmaar. ✓	1
12.9	Ongeletterdheid /Medemenslikheid ✓ Dit is aktueel omdat daar vandag nog mense is wat ongeletterd is./nie kan lees en skryf nie./onvoldoende onderrig is. ✓ Oom Chai trou met Bettie sodat hulle familie naam in ere herstel word. ✓	3
		[25]

TOTAAL AFDELING B: 25

EN

AFDELING C: DRAMA

Beantwoord EEN vraag.

VRAAG 13: OPSTELVRAAG

Die Krismis van Map Jacobs – Adam Small

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Geen subopskrifte in opstel nie. Indien wel, penaliseer met een kategorie by struktuur en taal.
- Vir volpunte by inhoud word die aantal feite by die subopskrif aangedui.

Inleiding

Die kandidaat skryf enige gepaste inleidingsparagraaf bv.

- In hierdie drama tref ons karakters aan wat bydra tot konflik by Cavernelis.

'n Rede waarom Cavernelis konflik ervaar (1 feit)

- Cavernelis wil nie in hierdie *township*/op die Kaapse Vlakte woon nie.
- Cavernelis voel dat hy beter is as die ander inwoners/wil nie met hulle meng nie.
- Cavernelis is bang vir wat Map gaan doen wanneer hy uit die tronk kom as gevolg van Blanchie.
- Hy weet dat sy harde werk 'n invloed op sy gesinslewe het.
- Na sewe jaar van harde werk, is daar nog geen teken van enige uitkoms nie.
- Sy Bolandse aksent veroorsaak dat hy gespot word.

Voorbeelde waar Cyril en Map tot Cavernelis se konflik bydra (5 feite)

Die kandidaat moet minstens een feit by elkeen van hierdie karakters noem.

Cyril

- Cyril is 'n fel kritikus en venynige waarheidspreker wat Cavernelis deurgaans herinner aan sy eie ideale om vir hom en sy gesin 'n beter lewe elders te gaan koop.
- Cyril skroom nie om Cavernelis te herinner aan sy eie harde/aanhoudende werk by die *polony factory* én met die *soft goods* nie asof hy Cavernelis voortdurend wil uitdaag om sy drome te bewaarheid.
- Hy wys hom gedurig daarop dat hy en sy gesin dink dat hulle beter is as die ander inwoners en hy spot hom oor sy Bolandse suiwer Afrikaans.
- Hy kritiseer blatant vir Blanchie vanweë haar werk by die salon en haar strewe om 'n model te word./wys Cavernelis op sy huisgesin se dubbele standaarde.
- Hy beskuldig Cavernelis daarvan dat hy verantwoordelik is vir Blanchie se betrokkenheid by wit mans/dat hy haar laat misbruik sodat sy eie drome/ideale kan waar word.
- Cyril vertel vir Cavernelis dat Map vrygelaat gaan word en Cavernelis is bang vir wat Map aan hom gaan doen as hy van Blanchie se werk by *Lonely Hearts* uitvind.

Map

- Map se dade as leier van die bende veroorsaak dat Cavernelis na hom as 'n *misdadiger* verwys.
- Cavernelis verbied Blanchie om iets met die *misdadiger* te doen te hê en dit veroorsaak konflik tussen Blanchie en Cavernelis. Sy gaan Map skelm besoek.
- Map se misdaadrekord veroorsaak dat Cavernelis sy dogter dwing om 'n keuse te maak, wat waarskynlik bydra tot haar besluit om by die *Lonely Hearts*-besigheid en wit mans betrokke te raak.
- Map se vrylating uit die tronk ontsenu vir Cavernelis, want hy besef dat hy een of ander tyd teenoor Map sal moet rekenskap gee oor Blanchie./bang Map en Blanchie gaan hulle verhouding hervat.

Die invloed van die konflik op Cavernelis se huisgesin (6 gemotiveerde feite)

- Cavernelis versak sy rol as eggenoot en spandeer nie genoeg tyd saam met Maud nie, Maud noem dat Cavernelis 'n *obsession* het en hy is skaars by die huis, dan is hy weer *vort moet sy bicycle*. Dit veroorsaak onmin in die huis.
- Blanchie word deur die gemeenskap beskou vir dit wat sy regtig is en nie vir dit wat Cavernelis voorgee sy is nie, gevolglik *moveer* hulle Blanchie
- Maud noem dat die gemeenskap vir Cavernelis spot/uitlag met sy *soft goods, petticoats en panties*. Sy bly gevange in haar woonstel wat tot konflik lei.
- Maud is pessimisties dat Cavernelis se plan nie uitwerk nie/sy dink dat hulle nie uit die *township* gaan kom nie, en sy kan nie meer die omstandighede aanvaar nie/beskuldig Cavernelis dat hy haar afskeep./Omdat Cavernelis nooit by die huis is nie, is Maud op haar eie aangewese en moet die spot van die kerrimspelers verdra. Hulle noem dat Cavernelis Blanchie *op Sondae stuur vir biesagheit by die Lonely Hearts*.
- Blanchie word verbied om vir Map in die tronk te gaan kuier, wat veroorsaak dat Blanchie skelm gaan kuier.
- Cavernelis vertrou nie die gemeenskap nie en sluit sy fiets met 'n ketting toe wat tot konflik met Cyril lei waar Cavernelis beskuldig word dat hy dink hy is beter as die res.
- Dit lei uiteindelik daartoe dat Maud en Blanchie uiteindelik handgemeen raak nadat Blanchie nie die kontrak kry nie.
- Hy pleeg uiteindelik selfmoord omdat hy dit nie kan aanvaar dat hy eintlik verantwoordelik is vir sy huisgesin se ongeluk nie. Dit veroorsaak dat sy gesin inkomsteloos in dieselfde omstandighede agterbly.

Die moontlikheid of nie dat die konflik by Cavernelis opgelos word. (2 gemotiveerde feite)

Ja, die konflik word opgelos, want

- Hy loop voor die trein in./pleeg selfmoord, nadat hy beseft dat hy verantwoordelik is vir Blanche se betrokkenheid by die *Lonely Hearts*-salon en haar teleurstellings./hy haar misbruik het. Hy hoef nou nie haar teleurstelling te aanskou nie wat die moontlikheid vir konflik uitskakel.
- Hy loop voor die trein in./pleeg selfmoord, nadat hy beseft dat Cyril se beskuldigings die waarheid was./dat La Guma ook reg is omdat hulle nooit uit die omstandighede/ellende/township/tronk sal kan ontsnap nie.

Nee, die konflik word nie opgelos nie, want

- Hy aanvaar nie verantwoordelikheid vir sy daad nie. Hy pleeg selfmoord.
- Cavernelis kry nie die geleentheid om met Map en Cyril te praat om die konflik op te los voor sy selfmoord nie.

Raad wat jy Cavernelis sou gee om sy konflik op te los (1 gemotiveerde feit)

- Aanvaar jou omstandighede, want jy kan nie daaraan verander nie.
- Hou op om soft goods te verkoop, want die gemeenskap spot jou daarvoor.
- Hou op om Blanche te verkoop, want dit doen jou gesin meer skade as goed.
- Gee aandag aan Maud, want jou gesin verskaf jou ondersteuning/sy het jou nodig.

Slot

- Die kandidaat voorsien die opstel van 'n gepaste slotparagraaf, bv. Cavernelis is 'n tragiese karakter wie se konflik nie bevredigend opgelos word nie.

[25]**OF****VRAAG 14: KONTEKSTUELE VRAAG*****Die Krismis van Map Jacobs – Adam Small***

Vraag	Antwoord	Punt
14.1	Vasgevangendheid ✓ <i>Of 'n soortgelyke antwoord</i>	1
14.2	Hy is Johnnie voordat hy betrokke geraak het by bendes/voordat sy lewe ontspoor het./Hy word weer Johnnie nadat sy lewe verander het. ✓ Map is die naam wat hy gekry het toe hy by bendes betrokke geraak het/toe hy die pad byster geraak het/die gewelddadige was. ✓	2
14.3	Blanche het Map sonder haar ouers se goedkeuring besoek. ✓ Nou hou haar werk by die " <i>massage parlour/Lonely Hart Club</i> " haar te besig. ✓ Sy voel skaam en skuldig oor dit wat sy nou doen. ✓	3
4.4	Map verkwalik haar nie omdat sy nie vir hom kom kuier nie, maar hy het nie 'n idee waarmee sy nou besig is nie. Hy dink sy kom nie kuier nie omdat hy 'n moordenaar is, maar sy kom nie kuier nie omdat sy met onheilighede besig is by die <i>Lonely Hearts</i> klub. Die leser weet iets wat die karakter nie weet nie. ✓✓ <i>Beide kante van die ironie moet genoem word vir TWEE punte.</i>	2

14.5	Apostel George het Map tot bekering gelei.√ Die bekering het daartoe gelei dat Map vir Blanchie kon vergewe√. Blanchie het Map weer gevind./Map en Blanchie het bymekaar uitgekom. √	3
14.6	Map se geskenk/Kersgeskenk is die parool wat toegestaan is. √	1
14.7	Met Blanchie. Beide se verkeerde daade lei tot die verbroekeling van die verhouding./ Met homself. Dit lei tot sy bekering./ Met Antie Grootmeisie.Sy word stom./ Met Cavernelis. Hy verbied Blanchie om iets met Map te doene te hê. √ <i>Die kandidaat noem enige EEN karakter en die gevolg van die konflik vir TWEE punte.</i>	2
14.8	Ja, want Antie Grootmeisie bly stom, totdat almal boete gedoen het. √ <i>Die kandidaat kan slegs 'n ja-antwoord gee.</i>	1
14.9	La Guma praat namens die gemeenskap wat sonder <i>direction</i> en <i>identity</i> is./ Map het sonder <i>identity</i> /soekend gebly, totdat hy <i>direction</i> /rigting in sy lewe gekry het./bekeer is./ Die inwoners is uitgelewer aan hul bestaan sonder <i>direction</i> en is sonder <i>identity</i> . √	1
14.10	Cavernelis praat 'n anderste Afrikaans./ Cavernelis het twee werke./ Cavernelis ketting sy fiets vas. √ Maud praat Engels./ Maud meng nie met die gemeenskap nie./ Maud kom nie uit haar woonstel nie. √/ Blanchie trek baie mooi aan/Sy het 'n werk by witmense./sy het 'n werk as prostituut. √	3
14.11.1	Hy werk by die poloniefabriek en verkoop <i>soft goods</i> . √	1
14.11.2	Sy doen naaldwerk vir 'n ekstra inkomste. √	1
14.11.3	Sy werk by die massage parlour/Lonely Heart Club/as prostituut. √	1
14.12	Ek dink nie dit is reg nie. Prostitusie is Bybels verkeerd. √ Dit is nie moreel reg om jou dogter toe te laat/ aan te moedig om 'n prostituut te wees nie. OF Dit is reg as Blanchie probeer om 'n bydrae te lewer. Blanchie en haar gesin is desperaat, dan sal jy enige iets doen vir geld. √ Blanchie het die reg om oor haar eie moraliteit en liggaam te besluit. <i>Die kandidaat gee sy eie gemotiveerde antwoord binne konteks.</i>	2

14.13	Die ligte wat uitdoof is geslaagd omdat Cavernelis hierna selfmoord pleeg./sy lewe beëindig. ✓ <i>Die kandidaat kan slegs 'n ja-antwoord gee.</i>	1
		[25]

OF

VRAAG 15: Mis – Reza de Wet**OPSTELVRAAG**

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DRAMA nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Geen subopskrifte in opstel nie. Indien wel, penaliseer met een kategorie by struktuur en taal.
- Vir volpunte by inhoud word die aantal feite by die subopskrif aangedui.

Inleiding

- Die kandidaat verskaf 'n gepaste inleidingsparagraaf bv. Karakters dra in 'n drama tot konflik by.

'n Rede waarom Meisie konflik ervaar (1 feit)

- Meisie hunker daarna om die sirkus te ervaar en dit veroorsaak innerlike sowel as uiterlike konflik.
- Die sirkus is vir Miem 'n ewel en taboe vir Meisie en dit veroorsaak konflik tussen hulle.
- Meisie se ma, Miem, is baie streng en verwag dat Meisie gehoorsaam moet wees, dit veroorsaak konflik by Meisie.
- Meisie ervaar konflik tussen die aanvaarding van haar benouende bestaan en die begeerte na bevryding/sosiale lewe.
- Meisie ervaar konflik toe sy saam met Konstabel is en die sirkusmusiek hoor wat sy nie mag hoor nie.
- Meisie ervaar konflik oor die onbekendheid van haar pa.

Voorbeelde waar Konstabel en Miem tot Meisie se konflik bydra (5 feite)

Die kandidaat moet minstens een feit by elkeen van hierdie karakters noem

Konstabel

- Konstabel gee aandag aan Meisie deur aan haar te vat/te voel hoe sy lyk en dis vir haar 'n vreemde ervaring./stel in haar belang/luister na haar belydenis oor haar oninteressante/moeilike lewe – iets wat niemand nog ooit gedoen het nie en dit maak vreemde gevoelens in haar wakker.
- Konstabel vra uit oor haar naam en noem haar op haar doopname/sê haar name is mooi, wat aan haar vir die eerste keer 'n soort identiteit gee wat sy nie voorheen gehad het nie en daarom ontwikkel die behoefte om weg te loop.
- Konstabel maak die deur oop sodat Meisie die sirkusmusiek kan hoor terwyl sy weet dat sy dit nie mag hoor nie en dit veroorsaak 'n skuldgevoel by Meisie.
- Konstabel lok Meisie uit om oor die sirkus te praat en sy bely aan hom dat sy nie eers na die sirkusliggies mag kyk nie/nie daarvoor mag praat nie en vra dat hy dit nie aan haar ma moet vertel nie.

Miem

- Miem is Meisie se ma, maar is 'n nougesette mens wat enige invloede van buite as boos/onheilig/'n euwel beskou en daarom het sy en Meisie dikwels uiterlike konflik.
- Miem se man, Gabriël, het hom aan die lewe onttrek wat veroorsaak dat Miem self 'n soort gevangeskap ervaar en bydra tot haar eie ontevredenheid met die lewe/sieklik is en baie swaar steun op Meisie se bydrae ten opsigte van die huis (die slopemmer wat Meisie moet skoonmaak en nie Miem wat Gabriël se vrou is nie). Sy smag daarna dat haar man uit die solder moet klim.
- Miem is 'n outoritêre/Calvinistiese/matriargale/manipulerende soort mens wat Meisie geen vryheid/doodgewone jongmensaktiwiteite/die sirkus gun nie daarom is Meisie ontevrede.
- Miem behandel Meisie soos iemand sonder identiteit: haar naam is *Meisie*/sy neem nie haar eie besluite nie/Miem neem namens haar besluite/pas haar liggaam, siel en gees nougeset op/gee kortaf bevele en opdragte en verwag onmiddellike reaksie/probeer Meisie skaamteloos aan Konstabel uitveel in 'n poging om Gabriël uit die solder te laat kom. Meisie hou nie hiervan nie.
- Miem is die een wat alles vreemds wantrou, maar tog die onbekende/vreemde konstabel in die huis innooi. Dit veroorsaak dat Meisie 'n besluit moet neem of sy saam met hom gaan wegloop. Sy besluit om weg te loop.

Die invloed van die konflik op Miem se huisgesin en die gemeenskap (6 gemotiveerde feite)

- Meisie verkeer in konflik, omdat Meisie bang is vir haar eie pa — vir sewe jaar het sy hom nie gesien nie/sy hand vertoon wit en bleek en maak haar bang/hy is vir haar eintlik 'n vreemdeling, maar sy moet hom daagliks bedien en versorg.
- Sy slopemmer wat uitgegooi moet word, gee vir Konstabel geleentheid om Meisie te oorreed om saam met hom weg te loop, wat haar baie opgewonde maak (*wange gloei en haar oë blink*) en haar die aannemingsrok laat aantrek, maar dit lei tot konflik.
- Konstabel stel vir Meisie in staat om, asof vir haar troue, haar bruidegom in 'n wit rok tegemoet te gaan ten spyte van die wete dat die moordenaar/verkrachter buite rondloop en dit is waarskynlik die verkeerde besluit wat sy neem.
- Die feit dat Meisie so hard moet werk (heeldag moet vee/afstof/vensters was/sakke maak/nie vriende ontvang nie) en arm is, veroorsaak dat Meisie ontevrede/gefrustreerd is, opstandig raak; smag na vryheid buite die huis/belangstel in die sirkus en die -liggies.
- Meisie se ingeperkte lewe sonder die vrymoedigheid om haar drome/wense/verlangens met Miem te deel/sonder enige erkenning/identiteit/vriende/gemoedelikheid in die huis veroorsaak dat sy innerlike konflik ervaar omdat sy, in stryd met haar ma se opdragte, tydig en ontydig deur die venster loer in 'n poging om die sirkus en -liggies te sien.
- Die sirkus veroorsaak konflik tussen Meisie en Miem omdat Meisie se nuuskierigheid oor die fratse nie bevredig kan word nie/sy die sirkus nie mag besoek nie/sy uitgang is toe sy 'n vorige keer skelm weggeloo het sirkus toe.
- Hoewel Miem alles vreemds/onbekends as onheilig/boos/'n euwel beskou, ontvang sy die bekende/vreemde konstabel in die huis en stuur Meisie saam met Konstabel buitetoewat hulle die geleentheid gee om planne te beraam vir die verdwyning en dit veroorsaak dat Meisie die verkeerde keuse maak.
- Die gemeenskap ervaar konflik, want hulle weet nie of daar weer op 31 Augustus 'n meisie sal verdwyn nie en/of wie die meisie sal wees nie.
- Konflik in die gemeenskap word veroorsaak omdat daar onkunde is oor wie die moordenaar is en hulle wantrou mekaar en veral die vreemdelinge op die dorp.
- Nadat Meisie verdwyn het, word die konflik in die gemeenskap versterk aangesien hulle nou vir nog 'n jaar met die verdwyning en die volgende moontlike verdwyning moet leef.

Die moontlikheid al dan nie of Meisie se konflik opgelos word (2 gemotiveerde feite)

Ja, die konflik word opgelos, want

- Sy slaag daarin om die benouende/beklemmende omstandighede van armoede, slaafse gehoorsaamheid en werk in die huis en haar ma se outoritêre beheer te ontsnap deur middel van Konstabel.
- Ten spyte van haar vrees vir uile (onheil/dood) en 'n moordenaar/verkrachter buite, bied die konstabel vir haar geleentheid op opwinding/vryheid/'n nuwe lewe waarna sy so smag en daarom gryp sy die geleentheid aan.
- Sy trek haar (te klein) wit aannemingsrok aan en gaan die konstabel kaalvoet tegemoet wanneer haar ma en Gertie gaan slaap.
- Aanvanklik veg sy steeds teen die hoorbare (bose/verbode) sirkusmusiek, want die vryheid buite die huis lok, terwyl sy steeds worstel met die eis om gehoorsaam te wees aan Miem.
- Uiteindelik dans sy, uitgelate/gelukkig by die agterdeur uit soos 'n marionet wat deur die marionetmeester gestuur word./Sy ondergaan 'n metamorfose/lyk of sy gehipnotiseer word en begin op maat van die sirkusmusiek bevrydend dans.
- Sy dans by die agterdeur uit en ontsnap so haar nare omstandighede.
- In werklikheid gee Meisie haarself as offer in ruil vir vryheid.

Nee, die konflik word nie opgelos nie, want

- Meisie verdwyn/loop weg. Haar konflik word opgelos, maar die konflik by Miem bly.
- Meisie ontsnap uit haar omstandighede, maar bevind haar in 'n nuwe konfliksituasie met die konstabel.

Raad wat Gabriël aan Meisie kon gee om Meisie se konflik op te los (1 gemotiveerde feit).

- Hy sou haar aanbeveel het om weg te bly van Konstabel, want hy is nie wat hy voorgee nie.
- Hy sou haar aanbeveel om weg te hardloop van haar probleme, want dit is wat hy gedoen het en dit werk.
- Hy sou haar aanbeveel om nie weg te hardloop van haar probleme nie, want dit los niks op nie.
- Hy sou haar aanbeveel om Miem te verdra, want sy is tog haar Ma.

Slot

- Die kandidaat voorsien die opstel van 'n gepaste slotparagraaf, bv. Dis duidelik dat die ander karakters tot Meisie se konflik bydra.

[25]**OF****VRAAG 16: KONTEKSTUELE VRAAG****Mis – Reza de Wet**

Vraag	Antwoord	Punt
16.1	Die verwysing na die moordenaar/verkrachter (wat buite na 'n prooi soek). ✓	1
16.2.1	Die onsekerheid oor waar die moordenaar gaan toeslaan./wie die jong meisie is wat gaan verdwyn./wie die moordenaar is. ✓ Miesie/Gertie. ✓	2

16.2.2	Miem het rede om onseker te wees, want Meisie is jonk (soos die ander meisies wat verdwyn het)./ Meesie is (ook) ontevrede met die omstandighede in die huis./ Hulle leef afgesonderd op 'n hoewe sonder 'n man wat hulle kan beskerm./ Buite loop een of ander moordenaar/verkrachter rond wat die vorige twee jaar reeds meisies laat verdwyn het. √√√	3
16.3.1	Meesie ervaar ook baie ontevredenheid/frustrasie omdat haar ma haar nie vryheid/ruimte gun nie./ Meesie werk baie hard./aanhoudend./permanent. √√ <i>Die kandidaat bied enige TWEE antwoorde vir TWEE punte aan.</i>	2
16.3.2	Meesie gaan inderdaad saam met Konstabel wegloop omdat sy ontevrede is en smag na vryheid en opwinding. √	1
	EN	
	Dit sluit aan by die dramatiese doelstelling wat wil aandui hoe benouend die tipiese Afrikaanse plattelandse bestaan was. √ Die vooruitwysing wil ook wys dat bevryding daaruit moontlik is. √	2
16.3.3	In die nag van 31 Augustus van die voorafgaande twee jaar/ 31 Aug. 1934 en 1935 Die vorige kere toe die sirkus daar was. √	1
16.4.1	Vir haar is dit die simbool van bevryding/opwinding/die eksotiese/'n lewe buite die huis. √	1
16.4.2	Dis vir Miem verteenwoordigend van die bose./ Dis 'n euwel/onheilig. √	1
16.5	Dit is juis sy wat die vreemde konstabel in die huis innooi en so vir Meisie die geleentheid gee om weg te loop./ Dis juis haar optrede en inperking van Meisie se doen en late wat bydra tot Meisie se behoefte aan opwinding en vryheid buite die huis. √	1
16.6	Die wete dat Konstabel ongetroud is/in die bondel vry/albei van hulle ongetroud is/albei in die bondel vry.	1
16.7	Gertie kan nie bekostig om vir Miem te laat blyk dat sy met die konstabel flankeer nie./ Sy kry skaam omdat sy openlik met Konstabel flankeer/Gertie wil nie hê Miem moet dit weet nie./ Sy besef dat sy met Konstabel flankeer het. √	1
16.8	Dit is oortuigend Dit is Meisie se manier om aan te dui dat sy smag na vryheid buite die huis/ Meesie word deur die sirkus gefassineer / Meesie wil meer van die sirkus sien/te wete kom. √√	2
	EN	
	Dit sluit aan by die tema van bevryding./ Sy wil van haar vervelige, geroetineerde lewe saam met haar dominerende ma ontsnap. √	1

16.9	Sy raas met Meisie/gee streng vir Meisie opdragte, maar is vriendelik met Konstabel./ Sy gun Meisie niks, maar bied vir Konstabel enigiets aan. √√	2
16.10	Sy wil graag vir Meisie aan Konstabel afsmeer/wil graag hê dat Konstabel in Meisie moet belangstel/met haar trou. √ Nee, die plan boemerang wanneer Meisie saam met Konstabel wegloop. √	2
16.11	<i>onwillig</i> √	1
		[25]

TOTAAL AFDELING C: 25**GROOTTOTAAL: 80**

RUBRIEK VIR DIE ASSESSERING VAN DIE POËSIE OPSTEL HUISTAAL 10 PUNTE	TAAL Struktuur, logiese, vloei en aanbieding. Taal toon en styl wat in opstel gebruik word.	-Baie goeie koherente struktuur. -Uitstekende inleiding en samevatting. - Argumente goed gestruktureerd en ontwikkeling is duidelik - Taal, toon en styl volwasse, treffend en korrek.	-Opstel goed gestruktureer. - Goeie inleiding en samevatting. -Maklik om argumente en gedagtegang te volg. - Taal, toon en styl korrek en toepaslik vir doel. - Goeie aanbieding	- Duidelike struktuur & logiese vloei van argumente. - Inleiding, samevatting en ander paragrawe koherent georganiseer. - Kan vloei van argumente volg. - Taal, toon en styl grootliks korrek.	- Sommige bewyse van struktuur. - Opstel toon gebrek aan struktuur, logika en koherensie. - Minimale taalfoute, toon en styl meestal van toepassing. Paragrafering meestal korrek.	- Bewyse dat struktuur swak beplan is. - Argumente nie logies gerangskik nie. - Taalfoute is sigbaar. Toon en styl nie toepaslik vir die doel van teks nie. - Paragrafering gebrekkig.	- Swak aanbieding en gebrek aan beplanning beïnvloed vloei van argumente. - Taalfoute en verkeerde styl veroorsaak onsuksesvolle skryfstuk. Toon en styl nie toepaslik vir doel van teks. - Paragrafering verkeerd.	- Moeilik om te bepaal of onderwerp aangespreek is. - Geen bewyse van beplanning of logiese uiteensetting nie. - Taal is swak. Verkeerde taal en styl. - Paragrafering nie korrek, koherensie ontbreek.
INHOUD Interpretasie van onderwerp. Diepte van argumente, verantwoording en beheersing van gedig		7 80–100%	6 70–79%	5 60–69%	4 50–59%	3 40–49%	2 30–29%	1 0–29%
- In diepte interpretasie van onderwerp, alle aspekte ten volle verken. - Uitstaande respons: 90%+. Uitstekende respons: 80 – 89% - Reeks treffende en uitgebreide argumente wat uit gedig ondersteun word - Genre en gedig word uitstekend verstaan.	7 80–100%	8–10	7–7½	7–8				
- Bogemiddelde interpretasie van onderwerp, alle aspekte bevredigend verken. - Uitgebreide respons. -Reeks sterk argumente wat uit gedig ondersteun word. - Genre en gedig word baie goed verstaan	6 70–79%	7½–8½	7–8	6½–7½	6–7			
- Verstaan gedig en interpretasie van onderwerp goed. - Redelike uitgebreide respons. - Sterk argumente word gegee, maar dit is nie altyd goed gemotiveer nie. - Genre en gedig word verstaan.	5 60–69%	7–8	6½–7½	6–7	5½–6½	5–6		
- Redelike interpretasie van onderwerp, nie alle aspekte in gedig verken nie. - Etlieke goeie argumente ter ondersteuning van onderwerp. - Meeste argumente ondersteun onderwerp, maar bewyse is nie oortuigend. - Genre en gedig word basies verstaan.	4 50–59%		6–7	5½–6½	5–6	4½–5½	4–5	
- Baie alledaagse, middelmatige poging om vraag te beantwoord. - Baie min diepte in die begrip van en tydens die respons op onderwerp. - Argumente nie oortuigend en baie min bewyse uit gedig. - Leerder het nie volle begrip van genre en gedig nie.	3 40–49%			5–6	4½–5½	4–5	3½–4½	3–4
- Swak begrip van onderwerp. - Respons word herhaal en dit is soms nie ter sake nie. - Geen diepte in argumentering nie, interpretasie verkeerd, ondersteunende argumente nie verantwoordbaar uit gedig nie. - Baie swak begrip van genre en gedig.	2 30–29%				4–5	3½–4½	3–4	1–3½
- Respons soms in verhouding met onderwerp, moeilik om argumente te volg of dit is nie van toepassing nie. - Swak poging om vraag te beantwoord. Paar relevante argumente wat gegee is, is nie verantwoordbaar uit gedig nie. - Baie swak begrip van genre en gedig.	1 0–29%					3–4	1–3½	0–3

RUBRIEK VIR DIE NASIEN VAN DIE OPSTELVRAAG VIR DIE ROMAN EN DIE DRAMA**Let op die verskil in die punttoekenning vir inhoud versus struktuur en taal**

KODES EN PUNTETOEKENNING		INHOUD [15] Interpretasie van die onderwerp. Grondige argumente, verantwoordings en begrip van die voorgeskrewe werk.		STRUKTUUR EN TAAL [10] Struktuur, logiese vloei en aanbieding. Gebruik van taal, toon en styl in opstel.
Kode 7 A 80–100%	Uitmuntend 12 tot 15 punte	In diepte interpretasie van onderwerp, alle aspekte van die onderwerp is ten volle nagevors. Uitstekende reaksie. (90+, uitmuntende reaksie) Reeks pakkende argumente, uitgebreid; ondersteun uit die teks. Uitstekende begrip van genre en voorgeskrewe teks.	Uitmuntend 8–10 punte	Samehangende en gestruktureerde opstel. Uitstekende inleiding en afsluiting. Argumente is goed gestruktureerd en duidelik ontwikkel. Taal, toon en styl is gevorderd, treffend en korrek.
Kode 6 B 70–79%	Verdiensielik 11 punte	Bogemiddelde interpretasie van onderwerp. Alle aspekte van die onderwerp is geskik nagevors. Gedetailleerde reaksie. Reeks grondige argumente is gegee, goed ondersteun uit teks. Baie goeie begrip van genre en teks.	Verdiensielik 7 punte	Opstel is goed gestruktureerd Goeie inleiding en afsluiting. Argumente en gedagtelyn is maklik om te volg. Taal, toon en styl is korrek en gepas vir die doel. Goeie aanbieding.
Kode 5 C 60–69%	Beduidend 9 of 10 punte	Toon begrip en het onderwerp goed geïnterpreteer. Taamlik gedetailleerde reaksie op die onderwerp. Sommige grondige argumente is gegee, maar nie almal is baie goed gemotiveer nie. Begrip van genre en teks duidelik.	Beduidend 6 punte	Duidelike struktuur en logiese vloei van argumente. Inleiding, afsluiting en ander paragrawe is samehangend georganiseer. (koherensie) Vloei van argumente kan gevolg word. Taal, toon en styl is grootliks korrek.
Kode 4 D 50–59%	Voldoende 8 punte	Taamlike interpretasie van die onderwerp; nie alle aspekte is in detail nagevors nie. Sommige goeie punte ter ondersteuning van die onderwerp. Meeste argumente is ondersteunend, maar bewyse is nie altyd oortuigend nie. Basiese begrip van genre en teks.	Voldoende 5 punte	Redelike bewyse van struktuur. Goed gestruktureerde en logiese vloei en samehang ontbreek. Min taalfoute; toon en styl is meestal gepas. Paragrawe is meestal korrek.
Kode 3 E 40–49%	Matige 6 of 7 punte	Baie gewone en gemiddelde poging om die vraag te beantwoord. Baie min diepte en begrip in reaksie op die onderwerp. Argumente nie oortuigend nie en baie min verantwoordings uit die teks. Leerder het nie houvas en volle begrip van genre en teks nie.	Matige 4 punte	Beplanning van die struktuur is gebrekkig/gering. Argumente nie logies gerangskik nie. Paragrawe is foutief. Opvallende taalfoute. Toon en styl nie gepas vir die doel nie.
Kode 2 F 30–39%	Basiese 5 punte	Houvas op die onderwerp is swak. Reageer herhalend en soms van die punt af. Geen diepte in argumentering; verkeerde interpretasie/Argumente word nie verantwoord uit die teks nie. Baie swak houvas op genre en teks	Basiese 3 punte	Swak aanbieding en gebrek aan beplanning beïnvloed die vloei van die argumente. Taalfoute en foutiewe styl maak opstel onsuksesvol.
Kode 1 F tot H 0–29%	Ontoereikend 0 tot 5 punte	Reaksie soms in verhouding met die onderwerp, maar dis moeilik om ontoepaslike argumente te volg. Swak poging om vraag te beantwoord. Min toepaslike punte met geen verantwoordings uit die teks. Baie swak houvas op genre en teks.	Ontoereikend 0–2 punte	Moeilik om te bepaal of die onderwerp aangespreek word. Geen bewyse van logiese beplanning nie. Geen paragrawe en koherensie nie. Swak taalgebruik. Verkeerde styl en toon.